

XV. DRŽAVNO TEKMOVANJE IZ ZNANJA MLADIH ZGODOVINARJEV

PRVA SVETOVNA VOJNA

ŠOLSKO LETO 2015-2016

GIMNAZIJA

Šifra:

Doseženo število točk:

Spoštovana tekmovalka, spoštovani tekmovalec!

Testna pola, ki jo imate pred seboj, je sestavljena iz 10 nalog in vsebuje 60 točk.

Naloge pozorno preberite in jih rešite po svojih najboljših močeh.

Če se zmotite, odgovor prečrtajte in zraven napišite popravek.

Veliko uspeha pri reševanju Vam želi Organizacijski odbor tekmovanja.

- 1) Na slikah sta pomembna moža iz prve svetovne vojne. Oglejte si sliki in odgovorite na vprašanja.

- a) Napišite ime in priimek poveljnikov francoske in nemške vojske na sliki 1 in 2 ter navedite državo, iz katere sta ta pomembna moža. (2)

Slika 1:

Slika 2:

- b) Kateremu od zgoraj navedenih mož pripadajo spodnji citati? (2)

Citat 1:

»S čistimi srci smo odkorakali branit domovino.«

Citat 2:

»Napočil je čas, da napredujete za vsako ceno in umrete tam, kjer stojite.«

(Vir: R. G. Grant (2014), Prva svetovna vojna : veliki ilustrirani vodnik. Ljubljana: Mladinska knjiga.)

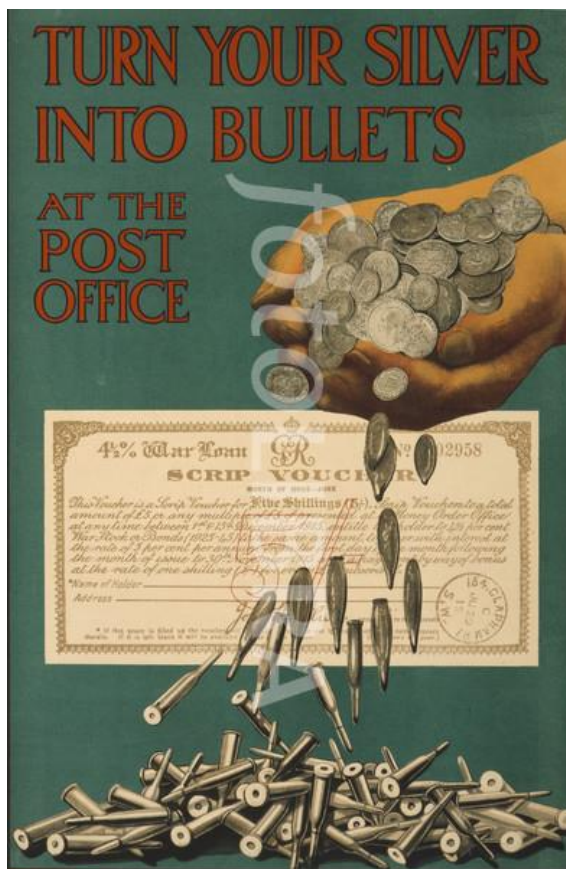
Citat 1:

Citat 2:

c) Pojasnite povezavo med citatom 2 in načinom bojevanja na Marni. (2)

2) Oglejte si sliko in odgovorite na vprašanja.

Slika vojnega plakata

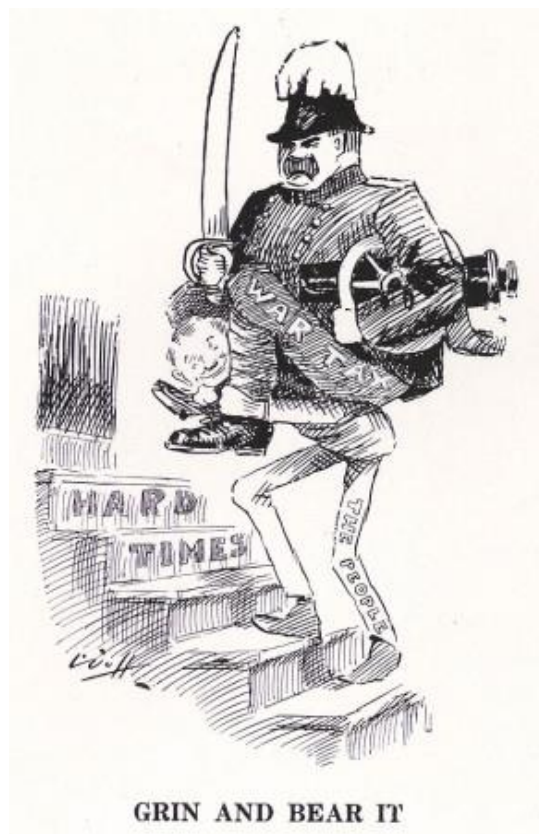

(Vir: <https://www.google.si/url?sa=i&rct=j&q=&esrc=s&source=images&cd>, pridobljeno 11. 03. 2016.)

- a) Kako so vojskujoče se države financirale vojno v času njenega trajanja? Navedite dva različna primera. (2)
- b) Navedite štiri težave, s katerimi so se srečale države centralnih sil zaradi dolgotrajne vojne. (2)

- c) Kaj pomeni izraz »zima repe« in kako je povezan s črnim trgom? (2)

Oglejte si karikaturu in odgovorite na vprašanje.

(Vir: <https://www.google.si/url?sa=i&rct=j&q=&esrc=s&source=images&cd>, pridobljeno 08. 03. 2016.)

- d) Kako so si države po končani vojni olajšale plačilo vojnih obveznosti? Svoj odgovor pojasnite s pomočjo karikature. (2)

3) Preberite besedilo in odgovorite na vprašanja.

(Pismo Alfreda Vaetha, 12. septembra 1915.)

»V tem mirujočem vojskovanju je nekaj neizrekljivo žalostnega in polnega odrekanja. Življenje bi bilo preprosto, če bi lahko korakali, kot to počnejo v Rusiji, korakali v modro daljavo v jutranji svetlobi. /.../ Tukaj pa smo zakopani globoko v zemlji. V našem jarku še zdaj gori sveča, čeprav je zunaj svetel dan. V bližini fantje polnijo vreče s peskom, ki jih bodo nocoj naložili na pregrade. Trenutno je vse mirno. Sovražnik čaka, da se znoči, saj ve, da bomo takrat delali na našem najbolj izpostavljenem položaju. Prave dejavnosti torej ni, razen v temi.«

(Vir: R. G. Grant (2014), Prva svetovna vojna: veliki ilustrirani vodnik. Ljubljana: Mladinska knjiga, str. 96.)

- a) Navedite primera dveh težav, s katerimi so se srečevali vojaki v jarkih in jih lahko razberete iz pisma Alfreda Vaetha? (2)
- b) Kako so zgoraj opisani pogoji življenja vplivali na duševno zdravje vojakov? Svoj odgovor pojasnite. (1)
- c) Kaj je za vojake v jarkih pomenilo, če so dobili »rovovsko stopalo«? (1)

4) Preberite besedilo in odgovorite na vprašanja. Pomagajte si tudi s svojim znanjem.

»Dragi brat! Draga družina! Predragi starši! Naznanjam vam, da sem sedaj v drugi bolnišnici in da se mi je rana poslabšala. Oteklo mi je veliko krvi in gnoja in vode vmes. Morda mi ne bo več dolgo živeti. Upanje imam v Boga še vedno, da bom še videl ljube domače kraje. Ranjen sem bil dne 26. avgusta. Že 42. dan sem na postelji. Ako bi bil vedno v eni bolnišnici, bi bil morda že ozdravel, ali vožnja me je poslabšala. Ranjen nisem bil hudo, ali kri in gnoj sta mi uničila nogo: 40 dni se cedi kri iz noge. Naj se zgodi božja volja. Morda so to moji zadnji pozdravi.«

(Vir: <http://www.rtv slo.si/prva-svetovna-vojna/iz-osebni arhivov/zadnje-pismo-ranjenega-vojaka/347089>, pridobljeno 23. 03. 2016.)

- a) S katerimi trdovratnimi zdravstvenimi težavami, poleg rovovskega stopala, so se soočale vojaške sanitetne službe pri ranjenih vojaki? Navedite dve težavi. (1)

- b) Katere novosti v medicini so pomagale pri oskrbi številnih ranjenih vojakov? Navedite dve novosti. (1)

- c) Kako so se v tistem času imenovala poljske bolnišnice za oskrbo ranjencev, ki so bile značilne tudi za obdobje prve svetovne vojne? (1)

- 5) V Sarajevu je na vidov dan, 28. 6. 1914, smrtno zadet padel član habsburške cesarske hiše, prestolonaslednik nadvojvoda Franc Ferdinand, z njim pa njegova žena Sofija.

- a) Kako so se na atentat in poznejši avstrijski ultimat odzvale tedanje slovenske politične stranke? (2)

Odziv na atentat:

Odziv na avstrijski ultimat:

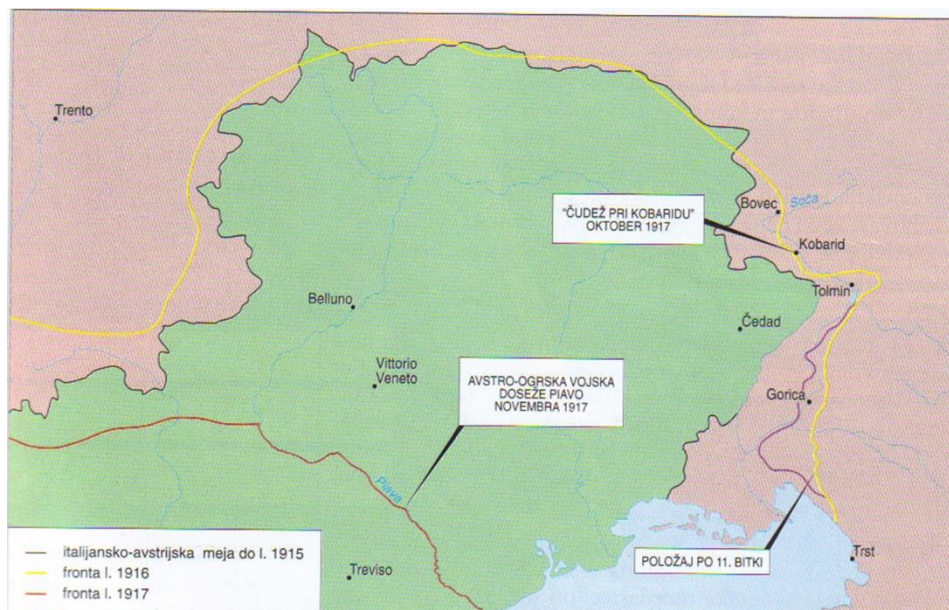
- b) Po mnenju Slovencev je bil atentat storjen pod močnim vplivom zunanje politike Kraljevine Srbije. Na čem je bilo utemeljevano takšno mnenje? Navedite en dejavnik. (1)

- c) Vojna napoved in začetek vojne sta vplivala tudi na slovenske fante, ki so bili z mobilizacijo vpoklicani v vojsko. Navedite kriterij, po katerem so bili fantje vpoklicani. (1)

- d) Na katera bojišča so bili razporejeni slovenski vojaki v času prve svetovne vojne? (2)

- e) Kaj je v času prve svetovne vojne označeval izraz »slovenski polki«? Kakšen je bil v njih jezik poveljevanja? (2)

6) Oglejte si zemljevid in odgovorite na vprašanja.

(Vir: A. N. Kern idr. (2003), Naše stoletje. Ljubljana: Modrijan, str. 24.)

a) Ko je avgusta 1914 izbruhnila vojna, je predsednik italijanske vlade, Antonio Salandra, zagovarjal »sacro egoismo«. Kam se je želela v skladu s tem načelom širiti Italija? Navedite štiri smeri širjenja. (2)

b) Na čigavi strani je Kraljevina Italija vstopila v vojno in zakaj ravno na tej strani? (2)

c) Kaj je bil glavni cilj italijanske vojske na soškem bojišču? (1)

d) Kaj je bil glavni cilj avstro-ogrske vojske na soškem bojišču? (1)

e) Po koncu vojne je Kraljevina Italija zasedla ozemlja, ki so ji bila obljubljena za udeležbo v vojni. Kako se imenuje pogodba, s katero je bila določena meja med Kraljevino Italijo in Kraljevino Srbov, Hrvatov in Slovencev? (1)

- f) Obkrožite črke pred imeni štirih slovenskih krajev, ki so bili po določitvi te meje pod oblastjo Kraljevine Italije. (2)

A) Kranj B) Kobarid C) Jesenice D) Postojna E) Bovec
F) Unec G) Logatec H) Vrhnika I) Tolmin

- 7) Preberite besedili in odgovorite na vprašanja.

Besedilo 1

»V njej so se podpisniki izrekli za zedinjenje »troimenega« naroda Srbov, Hrvatov in Slovencev v skupno ustavno, demokratično in parlamentarno monarhijo z dinastijo Karađorđevićev na čelu. /.../ Ta bo obsegala vse ozemlje, na katerem strnjeno živi »jugoslovanski« narod.«

(Vir: B. Balkovec (1997), Slovenska kronika XX. stoletja. Ljubljana: Nova revija, str. 183.)

Besedilo 2

»/.../ poslanci Jugoslovanskega kluba zahtevajo, naj se vse ozemlje, na katerem prebivajo Slovenci, Hrvati in Srbi, zedini na temelju narodnega načela in hrvaškega državnega prava pod žezlom habsburške dinastije v samostojno državno telo, ki naj bo prosto vsakega gospostva tujih narodov in zgrajeno na demokratičnem temelju.«

(Vir: B. Balkovec (1997), Slovenska kronika XX. stoletja. Ljubljana: Nova revija, str. 179.)

- a) Navedite, iz katerega dokumenta so besede prvega besedila, navedite tudi dokument, iz katerega so besede drugega besedila? (2)

- b) Kaj je bila glavna misel obeh besedil? (1)

- c) V čem je glavna razlika med sporočilom prvega in sporočilom drugega besedila? (2)

- d) Obe besedili sta nastali v letu 1917. Kako je politični in vojaški položaj Avstro-Ogrske vplival na vsebino, zapisano v obeh besedilih? (1)

8) Razmere v carski Rusiji so bile že pred prvo svetovno vojno slabe in jih je vojna le še poslabšala. Rusija je v letu 1917 doživela dve revoluciji. Na začetku tega leta se je začela revolucija pod geslom: *»Dol car in vojna! Kruha!«*

a) Kako se imenuje ta revolucija in katere tri zahteve upornikov so zajete v zgornjem geslu? (3)

b) Po prvi revoluciji v letu 1917 je v Rusiji nastopilo obdobje »dvovladja«. Kaj pomeni izraz »dvovladje«? (1)

c) Katero kapitalno napako je naredila uradna oblast po prvi revoluciji v Rusiji? (1)

9) Preberite besedilo in odgovorite na vprašanja.

Odlok o zemlji

»Veleposestniška zemljiška lastnina se odpravlja takoj, brez kakršnekoli odkupnine. Posestva zemljiške gospode kakor tudi vsa carska, samostanska in cerkvena zemlja z vsem živimi in mrtvim inventarjem, /.../ se izroče okrajnim odborom in okrajnim sovjetom kmečkih odposlancev. /.../ Okrajni sovjeti kmečkih odposlancev /.../ natančno popišejo vse zaplenjeno premoženje /.../, ki prehaja v last ljudstva.«

(Vir: Š. Zadnik, I. Križnar (1987), Zgodovinska čitanka 8. Ljubljana: DZS, str. 9.)

a) S katerimi tremi ukrepi so boljševiki spremenili ureditev v državi? (2)

b) Kako so boljševiki z zgornjim ukrepom pritegnili kmečke množice? Ali je bil ta ukrep usklajen s splošno boljševiško politiko? Svoj odgovor pojasnite. (3)

10) Oglejte si karikaturu in odgovorite na vprašanja.

(Vir: <http://historiana.eu/sources/show/cartoon-lenin>, pridobljeno 08. 03. 2016.)

a) Kako se imenuje oseba, ki na karikaturi nosi metlo? (1)

b) Kdo so, glede na karikaturu, glavni nasprotniki politične skupine, ki je na oblast v Rusiji prišla oktobra leta 1917? (2)

c) Ali je bil avtor karikature naklonjen novim oblastem? Svoj odgovor pojasnite. (1)

Preberite besedilo in odgovorite na vprašanja.

Starka obišče moskovski živalski vrt, kjer prvič v življenju zagleda kamelo. »Ljubi bog,« vzklikne, »glej, kaj so boljševiki naredili iz konja!«

(Vir: B. Lewis (2010), Smeh in kladivo. Mengeš: Cicero, str. 43.)

d) Pojasnite, kako se narava nove oblasti odraža v zgornji šali. (1)

e) Zakaj so si v komunistični Rusiji takšne šale ljudje pripovedovali skrivaj? (1)